

نویسنده: م.ک. بهادر اکمار (M.k.Bhadrakumar).
منبع و تاریخ نشر: نیوز کلک « 2022-07-20 ».
برگردان: پوهندوی دوکتور سید حسام «مل» .

اوکراین در ماوراء قفقاز به محل سطح «بازی بزرگ»

Ukraine's 'Great Game' Surfaces in Transcaucasia

آذربایجان نفت خیز که نه تنها یک کشور ساحلی دریای خزر است، بلکه دروازه ای به آسیای مرکزی و منطقه ولگا روسیه است، که قرار است نقشی کلیدی ایفا کند.

Oil-rich Azerbaijan, which is not only a littoral state of the Caspian Sea but a gateway to both Central Asia and Russia's Volga region, is destined to play a key role.

روسای جمهور روسیه، ترکمنستان، آذربایجان، ایران و قزاقستان (در جهت عقربه های ساعت از چپ) در ششمین اجلاس سران خزر، عشق آباد، 29 ژوئن 2022 شرکت کردند.

اگر بگونه تشبیه با استعاره «بازی بزرگ» را به بحران در **اوکراین** با در نظر داشت وسعت و گسترش دادن پیمان نظامی انتلانتیک شمالی «**نا تو**» سعی و تلاش اصلی و مرکزی عاملان آن را بخاطر بسپاریم خواهیم دید که این تلاش ها منجر به آغاز سروصدا و یا طنینی در سراسر فضای اوروآسیا شده است تا جاییکه در این سالهای اخیر پهن شدن سایه «بازی بزرگ» در قفقاز و حوزه آسیای مرکزی کاملاً قابل رویت است.

در حوافی و یا در لبه ای بالای این «بازی بزرگ» نسبت به هر چیزی دیگری توسط ایالات متحده **روسیه** و **چین** مورد نشانی و هدف قرار گرفته است و این بازی در حال گسترش را نمیتوان دست کم گرفت چونکه پیامد آن ممکن است که در شکل گیری مدل جدید نظم جهانی تاثیر گذارد. با گذشتن اجلاس کسپین در تاریخ (29) ماه جنوری واقع در عشق آباد با مد نظر گرفتن الگوهای بهم پیوسته ای «بازی بزرگ»؛ اشتراک کننده ها در این جلسه به بحث روی قفقاز آغاز بکار کردند و در واقعیت امر در اجندای این جلسه به استثنای درگیری کنونی و تشدید تنش در اوکراین دیگر همه موضوعات شامل بحث و مذاقه قرار گرفت تا جاییکه **ولادیمیر پوتین** رئیس جمهور روسیه به این جلسه وقع گذاشت و یا آنرا خارق العاده شمرد گواه بر اهمیت این رویداد بود.

اساساً، رؤسای جمهور پنج کشور ساحلی - قزاقستان، ایران، ترکمنستان، آذربایجان و روسیه - ساعت های خود را بر اساس کنوانسیون وضعیت حقوقی دریای خزر - نظامنامه اساسی دریای خزر - که توسط آنها یعنی توسط سران اجلاس در سال 2018 در آخرین زمان امضا شد، هماهنگ کردند. آنها ضمن انجام این کار، وضعیت بین المللی کنونی و فرآیندهای ژئوپلیتیکی در سراسر جهان را مورد توجه قرار دادند.

بنابراین، این خود یکی از نکات کلیدی بیانیه پایانی اجلاس عشق آباد، تکرار یک اصل اساسی مبنی بر حذف کامل نیروهای مسلح همه قدرت های فرمانطقه ای از دریای خزر (که در درجه اول منافع ژئوپلیتیک روسیه و ایران را تامین می کند)، بود.

از اینکه سران کشورهای حاشیه دریای خزر به صورت مکتوبی این موضوع را تایید کردند می توان آنرا نتیجه اصلی اجلاس سران دانست **ثانیاً**، رهبران بر ارتباطات حمل و نقل دریای خزر تمرکز کردند و توافق کردند که این منطقه می تواند به مرکزی برای کریدورهای شرق-غرب و شمال-جنوب تبدیل شود.

نشست سران خزر تنها پنج هفته پس از تسلط نیروهای روسیه بر شهر بندری **ماریوپل** (21 مه) برگزار شد که برتری کامل خود را بر **دریای آزوف** و **تنگه کرچ** در شرق **کریمه** برقرار کرد. **تنگه کرچ** نقش استراتژیک در سیاست های **روسیه** دارد، به عنوان دروازه دریایی باریک (5 کیلومتر طول و 4.5 کیلومتر عرض در باریک ترین نقطه) که دریای سیاه را از طریق **دریای آزوف** به آبراه های اصلی روسیه از جمله **دان** و **ولگا** متصل می کند.

در واقع، این خود تاهنوز غرق شده است، زیرا در ژئوپلیتیک کل خشکی اوراسیا، آزادسازی ماریوپل توسط نیروهای روسی یک رویداد مهم در این بازی بزرگ بود، زیرا **تنگه کرچ** ترانزیت دریایی از دریای سیاه را تضمین می کند **مسکو** و **سنت پترزبورگ**، بدون ذکر مسیر دریایی استراتژیک بین دریای خزر (از طریق کانال ولگا-دون) به دریای سیاه و مدیترانه.

سیستم آبراه عمیق متحد روسیه اروپایی که دریای آزوف و دریای خزر را به دریای بالتیک و مسیر دریای شمالی متصل می کند.

اکنون، برای دریافت "تصویر بزرگ" در اینجا، به این نکته توجه کنید که **رودخانه ولگا** همچنین **دریای خزر** را به **دریای بالتیک** و همچنین مسیر **دریای شمال** (از طریق آبراه ولگا-بالتیک) متصل می کند. کافی است که بگوییم، **روسیه** کنترل سیستم یکپارچه **آبراه‌ها** را به دست آورده است که دریای **سیاه** و **دریای خزر** را به **بالتیک** و مسیر دریای شمال (که یک خط کشتیرانی به طول 4800 کیلومتر است که اقیانوس اطلس را به اقیانوس آرام متصل می‌کند) وصل می‌کند. عبور از سواحل **روسیه** سیبری و خاور دور.

بدون شک، این یک تثبیت شگفت‌انگیز از به اصطلاح «هارتلند» است - طبق نظریه **سر هالفورد مکیندر (1904)** که هرکس اروپای شرقی را کنترل کند، **هارتلند (Heartland)** را کنترل و «جزیره جهانی» را کنترل می‌کند.

بنابراین، با نگاهی به گذشته، تردیدی وجود ندارد که اتحاد مجدد **کریمه** با فدراسیون روسیه در سال 2014 یک شکست بزرگ برای ایالات متحده و **نا تو** بود. **پوتین** واشنگتن و متحدانش را غافلگیر کرد. هدف آنها برای ادغام اوکراین در **نا تو** پیچیده شد.

ایالات متحده برای دومین بار غافلگیر شد که در روزهای اولیه عملیات نظامی ویژه کنونی، زمانی که تمام نگاه‌های غرب به منطقه **کیف** آموزش داده شده بود، نیروهای روسی شهر بسیار استراتژیک جنوبی **خرسون** را در 2 مارس تصرف کردند. اهمیت آن را فقط کسانی درک می‌کردند که می‌توانستند با زی بزرگ در حال وقوع در اوکراین را چیزی بیش از یک درگیری نظامی صرف درک کنند (که اکثر آمریکایی‌ها) تا هنوز آن را درک نمی‌کنند.

تسخیر **خرسون** در اوایل ماه مارس عملاً برای طرح **نا تو** برای گسترش حضور نظامی خود در حوضه دریای سیاه، محکوم به شکست بود. امروز، زمانی که **روسیه** کنترل کل حوضه **دریای آزوف** را به دست گرفت، بازی برای ایالات متحده و **نا تو** عملاً به پایان رسیده است. **روسیه** اکنون عملاً دسترسی **دنپیر** به **دریای سیاه** و از آن را کنترل می‌کند و **Dniepr** راه اصلی رودخانه برای اتصالات حمل و نقل اوکراین به بازار جهانی است.

در شرق **تنگه کرچ**، منطقه **کراسنودار** روسیه قرار دارد که از جنوب تا بزرگترین بندر تجاری **روسیه** در دریای سیاه، **نوروسیسک** در چهارراه خطوط لوله نفت و گاز اصلی بین دریای سیاه و

دریای خزر امتداد دارد. در مجموع، کنترل **تنگه کرچ** به **روسیه** در ارتباط با مسیرهای حمل و نقلی که اروپای غربی و شرقی را به حوزه **دریای خزر**، **قزاقستان** و **چین** متصل می‌کند، می‌دهد. به عبارت دیگر، این بخش از عملیات نظامی ویژه **روسیه** به بخشی جدایی ناپذیر از پروژه **اوراسیا مسکو** تبدیل می‌شود که با طرح **کمر بند و جاده چین** مرتبط می‌شود.

واشنگتن با تأخیر دریافته است که **روسیه** از اتحاد غربی گول زده و دست برتر را در بازی بزرگ در شرق منطقه دریای سیاه به دست آورده است. بنا بر این، استراتژی غرب در قبال **قفقاز** و آسیای مرکزی در حال تغییر است. **ینس استولتنبرگ** دبیرکل **نا تو** قرار است امروز در بروکسل با **جیحون بایراموف** وزیر امور خارجه آذربایجان دیدار کند.

نکته مهم این است که **بایراموف** امروز در نشست شورای همکاری اتحادیه اروپا و آذربایجان در بروکسل نیز شرکت کرد. **جوزپ بورل**، مسئول سیاست خارجی اتحادیه اروپا بعداً در کنفرانس خبری مشترک با **بایراموف** گفت: آذربایجان شریک مهم اتحادیه اروپا است و همکاری ما در حال تشدید است. در همین حال، روز گذشته، **اورسولا فون لاین**، رئیس کمیسیون اروپا برای امضای یادداشت تفاهم با آذربایجان در زمینه همکاری انرژی، به **باکو** سفر کرد.

همه اینها در حالی صورت می‌گیرد که **چارلز میشل**، رئیس شورای اروپا، تلاش‌ها را برای میانجیگری بین رقبای سرسخت آذربایجان و ارمنستان رهبری می‌کند. به عنوان بخشی از تلاش‌های دیپلماتیک اتحادیه اروپا، **میشل** در آوریل میزبان دیداری در بروکسل بین **علی اف** رئیس جمهور آذربایجان و **نیکول پاشینیان** نخست وزیر ارمنستان بود که در آن دو طرف تمایل خود را برای تضمین یک توافق صلح ابراز کردند. هفته گذشته، **ویلیام برنز**، رئیس سیاه، در این رابطه به **ایروان** سفر کرد. بدیهی است که **واشنگتن** و **بروکسل** به طور مشترک در حال طراحی یک برنامه بازی برای جایگزینی **روسیه** و **ترکیه** هستند که تاکنون نقش‌های اصلی در **ماوراء قفقاز** را بر عهده داشته‌اند.

تردید وجود ندارد که **مسکو** از نزدیک حرکات هماهنگ آمریکا، اتحادیه اروپا و **نا تو** در **قفقاز** را که آذربایجان را هدف قرار می‌دهد، با هدف تضعیف تحکیم **روسیه** در دریای سیاه و مناطق دریای خزر، که مانع بزرگی برای پیشروی این کشور است، زیر نظر دارد. استراتژی‌های **نا تو** در قبال آسیای مرکزی و سین کیانگ. این یک بازی با ریسک بالا است.

یادآوری می‌شود که **پوتین** در 22 فوریه، درست دو روز قبل از آغاز عملیات نظامی ویژه در اوکراین، میزبان **الهام علی اف**، رئیس جمهور آذربایجان در کرملین بود. آنها "توافق نامه ای گسترده" را امضا کردند که جزئیات آن فاش نشد. عنوان این سند اعلامیه تعامل متفقین است. بدیهی است که آذربایجان نفت خیز که نه تنها یک کشور ساحلی دریای خزر است، بلکه دروازه ای به آسیای مرکزی و منطقه ولگا روسیه است، قرار است نقشی کلیدی در بازی بزرگ در دوره پیش رو ایفا کند.

----- **با تقدیم احترامات «2022-07-23»**